

ՀՈՄԵՐԻ ԻԼԻԱԿԱՆ

ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ

Վ. Հ. ԱՐՍԵՆԻ Վ. ԿՈՄԻՏԱՍԱՅ ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԵՒՈՅ

Գրականութեան և լեզուի զարգացումը ամեն ազգաց բանասէր կաճառներու կարևոր նպատակն է, և յօժարափոյթ առ այն կ'ուղղեն իրենց գանձը, 'ի գրիչ և 'ի տպագիր ընծայելով կարևոր պիտանի միջոցներ յառաւել պայծառութիւն և յառաջադիմութիւն, կամ ինքնագիր երկասիրութիւններով և կամ ընտրելագոյն գրոց թարգմանութեամբ: Առաջիկայ խօսքերնիս նորատիպ թարգմանութեան մը վրայ է, Հոմերի քերթողահօր Իլիական զիւցազնեղութեան թարգմանութեանը, որ թէպէտ շատ տարի առաջ ընծայուած էր ազգերնուս 'ի ձեռն մեր բարեյիշատակ Հ. Եղիա վարդապետի թովմաճան, այլ այն հուսկ ուրեմն լմնալու վրայ ըլլալով, պատշաճ թուեցաւ ըստ բաղձանաց ուսումնասէր ազգայնոց՝ նոր թարգմանութիւն մը 'ի լոյս հանել, պատճառ առնելով մեզ 'ի յորդոր ազգերնուս՝ տակաւ մատենագրութեան բարգաւաճիլը, և ընտիր ճաշակաց և ևս ազնուանալը: Բայց ասով չնքուզեր ժխտել, որ և նախընծայ թարգմանութիւնն ալ ատենին իր արժանի պատիւը ստացած չըլլայ. սակայն կըրնայ թերեւս անոր արդեւ մը եղած համարուիլ՝ որ յանգաւոր և նոյնալանկ տաղաչափութեան հարկի տակ իյնալով պէտք եղած հաւատարմութիւնը պակսած ըլլայ, որ աւելի կարևոր խնդրելին է ասանկ մեծանուն հեղինակի մը երկասիրութեանը մէջ, և Եւրոպացւոց ալ շատ առջի թարգմանութեանց մէջ կ'երևի:

Գանք մեր արդի նորալոյս թարգմանութեան վրայ, որոյ թարգմանչին ա-

նունը շատոնց ազգերնուս ծանօթ է. հիմա դարձեալ պիտի ներկայանայ անոր Հոմերոսի Իլիականին նոր թարգմանութեամբ մը, իրմով ծանուցեալ և հանդիսացեալ մեր հին ազգային զիւցազնական տաղաչափութեամբ: Սորա երկասիրութեանց յարգը կրնայ ընթերցող մը տեսնել, երբոր անաչառ աւամբ քննութեան առնուլ շատ մը ժամանակաց 'ի վեր լեզուներնուս վիճակը՝ բաղդատելով ընդ ներկայիս: Եւ ահա այս նոր 'ի հելլենականէ թարգմանութեանս մէջ ալ կը տեսնենք զհայ լեզուն յիւր զարգացեալ սահմանին մէջ և զթարգմանինն ալ նախանձաւոր լեզուին ընտրութեանն և հարազատութեանը. կրնանք խոստովանիլ ևս որ ոչ սակաւ կատարելութիւններ ալ տուաւ, մանաւանդ ոտանաւոր լեզուին, որուն անբաւ ճոխութիւնը և ուժգնութիւնը, բարձր և զիւցազնական վսեմութիւնը, պարզ և ընտել յատկութիւնը, նաև քաղցրութիւնը ըստ կարի՝ յայտնապէս կը տեսնենք: Երկու կարևոր յատկութիւնք ալ կը տեսնուին աս թարգմանութեանս մէջ: Առաջին՝ արևելեան և յունական մտքի և սրտի թափանցողութիւն մը, յոյն բնագրին հին և անսովոր բառից և իմաստից: Երկրորդ՝ ճիշդ և հաւատարիմ ոճ մը, որ կը պահէ բնագրին իմաստից և բացատրութեանց ամեն հրնութեան ընտիր կերպերը և հանգամանքը. ոչ օտար իմաստ մը խոթելով, ոչ աւելորդ սնոտի բառեր խոկելով. անանկ որ հայ կարգացողը կարենայ ըսելու թէ Հոմերոսը կարգացի. աս բանս արդէն տեսնուեր էր իր վերջիլի Մշակականաց և Միլտոնի թարգմանութեանց մէջն ալ:

ՎԵՆԵՏԻԿ Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՍՐԲՈՅՆ ՂԱԶԱՐՈՒ